

Makalenin Geliş Tarihi: 22.12.2020

1. Hakem Rapor Tarihi: 04.01.2021

2. Hakem Rapor Tarihi: 06.01.2021

Kabul Tarihi: 17.01.2021

AŞAĞILIK DUYGUSU DİL KULLANIMINA YANSIR MI? (Araştırma Makalesi)

Behice VARIŞOĞLU (*)

Ebru IRMAK (**)

Öz

Aşağılık duygusu, karşılaştığı bir sorunu çözecek yeterlilikte olduğuna inanmayan bir insanın yaşadığı karmaşadır. Birey kullandığı dilin yeterli mi, yoksa yetersiz mi olduğunu toplumdaki hareketle değerlendirir. Yetersiz dil algısıyla birlikte yabancı sözcük ve yabancı dil kurallarının kullanımına daha fazla yer verilebilir. Eğer iletişim ortamında kullandığı dil işe yaramıyorsa birey onun doğru ya da yanlışlığını kontrol etmeden bir kabullenmişlik içerisinde girebilir. Bu kabullenmişliklerin artmasıyla ana dili, yabancı bir dilin kurallarıyla boğulmaya başlar. Böyle bir dile ana dili demek, dilde özentiden ve benliğin güçsüz görülmesinden kaynaklanan bir aşağılanma duygusunun meydana geldiğini görmezden gelmek demektir. Türkçe, konuşulduğu coğrafyalar göz önünde bulundurulduğunda, pek çok dile etkileşim kurmuş ve yeni unsurları bünyesine katmış bir dildir. Bu bakımdan bu çalışmanın amacı, Türkçeye giren yabancı kelimelerin doğrudan kullanılmasında veya kavram ve terimler için yeni üretilen Türkçe karşılıkların tercih edilmemesinde aşağılık duygusunun dil kullanıcılarının dil davranışlarına yansıtıp yansımadığını ve aşağılık duygusunun hangi hâllerde ortaya çıkmış olabileceğini betimlemeye çalışmaktır. Çalışmada Alfred Adler'in aşağılık kompleksi ilkelerinden yararlanılarak, bu kompleksin dildeki yansıma alanları ele alınmaya çalışılmıştır. Türkçesi yerine yabancı dildeki kelimelerin kullanımından dolayı umutsuzluk, olumsuz yaşam deneyimleri, benliğin güçsüz görülmesi, değersizlik, işlevsizlik ve özenti gibi durumların Türkçe dil kullanımında aşağılık duygusunu nasıl inşa etmiş olacağı üzerinde durulmuştur. Çalışmada, etkileşimsiz nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Veriler günlük dildeki örneklerden seçilmiş ve betimlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Aşağılık Duygusu, Alfred Adler, Dil, Türkçe, Dil Kullanımı.

*) Doç. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı
(e-posta: bvarisoglu@gmail.com). ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4172-7081>

**) Yüksek Lisans Öğrencisi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Türkçe Eğitimi Bilim Dalı
(e-posta: ebru.irmak20@gmail.com). ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5384-4333>

Does the Feeling of Inferiority Reflect Language Use?

Abstract

The feeling of inferiority is the confusion of a person who does not believe he is capable of solving a problem he/she faces. An individual evaluates whether the language he/she uses is sufficient or insufficient, based on the society. Due to insufficient language perception, foreign words and foreign language rules can be used more. If the language used in the communication has worked, the individual can enter into an acceptance without checking whether it is true or false. With the increase in these acceptances, the rules of a foreign language start to be more effective in a mother tongue. To call such a language a mother tongue means to ignore a sense of humiliation emerges in the language caused by wannabe and the perception of the self as weakness. Considering the area in which it is spoken, Turkish is a language that has interacted with many languages and incorporated new elements. The aim of this study is to describe whether the feeling of inferiority is reflected in the language behaviors of language users in the direct use of foreign words entering Turkish or not preferring newly produced Turkish equivalents for concepts and terms, and in which situations the feeling of inferiority may have arisen. In this study, using Alfred Adler's principles of inferiority complex, the reflection areas of this complex in language have been tried to be discussed. It was emphasized how situations such as hopelessness, negative life experiences, weakness of the self, worthlessness, dysfunctionality and wantingness due to the use of words in a foreign language instead of Turkish will build the feeling of inferiority in Turkish language use. Non-interactive qualitative research design was used in the study. The data are selected from daily language examples and described.

Keywords: *Feeling of Inferiority, Alfred Adler, Language, Turkish, Language Use.*

1. Giriş

Türkçe bilinen en eski dillerden biridir. Türkçe farklı coğrafyalarda ve dönemlerde, günümüze gelinceye kadar siyasal, tarihsel, kültürel, ekonomik, edebî ve teknolojik vb. nedenlerden ötürü diğer dillerle sürekli etkileşim içerisinde olmuştur. Bu etkileşimler sonucunda diller arasında çeşitli dilsel alışverişler yaşanmıştır.

21. yüzyıla gelindiğinde, gelişen teknolojiyle beraber artan genel ağ kullanımıyla yeni bir dünya şekillenmiş ve evrensel bir dil algısı oluşmaya başlamıştır. Genel ağın kullanımıyla yaygınlaşan ve sanal âlem olarak adlandırılan sosyal medya araçlarının giderek daha fazla hayatın merkezine oturmasıyla birçok yeni kelime dilimize girmiştir. Gelişen teknolojinin üreticisi yerine tüketicisi konumunda olan Türkiye'nin durumu da yabancı dilden alınan kelime ve kavramların sayısının Türkçede oldukça fazla olmasında önemli bir etkidir. Giderek günlük dil kullanımına yerleşen bu kelimeler insanlar için sanal âleme dayalı yeni bir iletişim imkânı sunmaktadır. Kelimelerin Türkçe karşılığının bulunmaması, bulunsa da geç olarak dile kazandırılması ve bulunan kelimelerin işlevsel ola-

maması ya da geniş kitlelerce yaygın kullanılamaması gibi sebepler sonucunda yabancı kelimelerin tercih edilme olasılığı artmaktadır.

1.1. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi

Adler'e göre aşağılık duygusu, karşısındaki sorunu çözecek yeterlilikte olduğuna inanmayan bir insanın bu inancını ifade eden davranış ve tutumunu anlatmaktadır. "Yetersizlik duygusu inatçı bir hastalıktır ve en azından bir iş yapıncaya, bir ihtiyaç karşılanıncaya veya bir tansiyon azalıncaya kadar devam eder" (Adler, 2002, s.59). Giderek artan yetersizlik durumu, kişide aşağılık duygusunu oluşturur ve kişi dış dünyaya yönelerek doyum aramaya başlar. Böyle bir durumda insanın dile karşı tutumu da benzer şekilde kendini gösterebilir. Dilin konuşanı insan olduğuna göre dilde de bu karmaşık duygunun oluşumu baş gösterebilir. Özellikle çağımızda, teknolojiyi üreten toplumların dilleri, teknolojiyi tüketen toplumların dillerine karşı bir üstünlük kurup onları kendi hegemonyası altına almaktadır. Teknolojinin pazarlanmasıyla birlikte bu toplumlar kendi dillerini ve kültürlerini tüketici konumundaki diğer dillere pazarlamış olurlar. Tüketici toplumlar, yeni tanıştıkları kelime ve kavramlara uygun bir karşılık bulamadığı ya da buldukları karşılığı yaygınlaştıramadığı için kendi dillerinde bir yetersizlik durumu oluşabilir. Bireysel bir duygu olan aşağılanma duygusu kitlesel bir duyguya dönüşebilir ve dilde aşağılık kompleksini tetikleyebilir.

Her insanda varoluşuyla beraber gelen bir eksiklik durumu vardır ve insan, aslında yaşamına bu acizliği fark ederek başlar (Topçu, 2018). Eksikliğini acizliğe dönüşmeden gidermek arzusu, insanın hem sosyal hayatta kendini yenilemesini hem de varlığını sürdürmesini sağlayan güçlü bir duygudur. İnsanın arayışlarıyla beraber yeniden üretilmeye ya da toplumların etkileşimleriyle kendine yeni şeyler katmaya devam eden dil de varlığı insana bağlı bir olgu alması bakımından bu duygudan etkilenebilir.

Türkçe, konuşulduğu coğrafyalar göz önünde bulundurulduğunda, pek çok dile etkileşim kurmuş ve yeni unsurları bünyesine katmış bir dildir. Mesela İslamiyet'le beraber birçok yeni kelime ve kavramı kendi kullanım alanına dâhil eden Türkçe dinî, ilmî, edebî, ticarî ve siyâsî sebeplerden ötürü Arap ve Fars dilleriyle etkileşim içerisine girmiştir. Benzer şekilde Türkçe, Tanzimat'la beraber başlayan Batılılaşma sürecinde Fransızcanın etkisiyle yeni kelime ve kavramları bünyesine dâhil etmiştir. Cumhuriyet döneminde ise özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra "Truman Doktrini ve Marshall Plânı" (Ertem, 2009) çerçevesinde sermaye ekseninde gerçekleştirilmeye çalışılan yeni dünya düzeni ile Türkiye gibi ülkeler küreselleşme olgusu karşısında ulusal, yerel ve kültürel değerlerinden arındırılmaya çalışılarak güçlü ülkelerin etkisi altına alınmaya başlanmıştır (Atmaca, 2012). Tüm dünyaya sermayenin, bilimin, eğitimin kısacası gelişmişliğin ve küreselleşmenin bir aracı olarak sunulan İngilizce, Türkiye'de de giderek etkisini artırmıştır.

Sanal âlemin varlığıyla küresel olarak adlandırılan ve İngilizce temelli olan bir dil anlayışı ortaya çıkmıştır. Sanal âlemde oluşan sosyal ortamların (whatsapp, facebook, instagram, twitter vb.) hemen hemen hepsinin kendine ait kavram dünyası bulunmaktadır. Örneğin "layk (like= beğeni), sitori (story= hikâye, anı)" gibi kavramlar sosyal

ortam kullanıcılarının alışık oldukları kavramlardır. Türkçede bu kavramlar için bulunan karşılıklar olmasına rağmen kullanıcıların bazıları bu karşılıkları tercih etmemektedir (Varışoğlu, 2018). İnsanların dil kullanımlarına yansıyan algılarının altında umutsuzluk, olumsuz yaşam deneyimleri, benliğin güçsüz görülmesi, değersizlik, işlevsizlik ve özentî gibi aşağılık duygusundan kaynaklanan olumsuz duyguların yattığı varsayılabilir.

Dilin yaşam alanı toplumdur. Dil toplumda var olur ve toplumun kabul ettiği ölçüde gelişir. Birey toplumdaki bağımsız hareket etmekte zorlanır ve eylemlerini toplumdan hareketle şekillendirir. Örneğin toplumda yeni olan bir eylem, bir giyim- kuşam tarzı, bir söylem biçimi ya da bir akım hareketi toplumda kendine yer edinirse giderek insanlar tarafından daha çok tercih edilir hâle gelir. Yeniliği tercih etmeyen insanlara açıklama yapılırken de toplumdaki “yeni moda anlayışı” sebep gösterilerek bireysel olarak sorumluluktan kaçılır. Yeniliğin tercih edilmesinde de edilmemesinde de topluma göre adım atılır. Adler’e (2004) göre bu durumun nedeni eylemlerimize karşı hafifletici bir sebep arama anlayışımızdır. “Her eylem ve düşüncenin onaylanması gereksinimi bilinç dışı toplumsal birlik duygusundan kaynaklanır. En azından eylemleri haklı kılmak için hafifletici koşullar aramanın nedeni de budur.” (Adler, 2004, s.138). Benzer durum dil kullanımında da gerçekleşebilir. Örneğin Türkçe karşılığı “su ısıtıcısı” olan “ketil (kettle)” sözcüğünün niçin kullanıldığı sorulduğunda -muhtemelen- çoğunlukla “Herkes buna böyle diyor.” şeklinde bir savunma ile karşılaşılır. Bireyin kendi dil tercihini topluma genelleyerek savunmaya geçmesi, kendisi açısından hafifletici bir sebep olarak görülebilir. Ancak toplumsal boyutta değerlendirildiğinde, bu durumun altında yatan sebepler arasında bireyin dile özentî ile yaklaştığı ve ana dilini geri plana attığı düşüncesi yer alabilir.

Birey kullandığı dilin yeterli mi, yoksa yetersiz mi olduğunu toplumdaki hareketle değerlendirir. Eğer iletişim ve beraberindeki etkileşim ortamında kullandığı dil işe yararmışsa birey onun doğru ya da yanlışlığını kontrol etmeden bir kabullenmişlik içerisine girebilir. Bu kabullenmişliklerin sayısının artması, ana dilin sınırlarının zorlanmasına ve kurallarından ödün verilmesine hatta bireyde yetersiz dil algısına yol açabilir. Yetersiz dil algısıyla birlikte yabancı sözcük ve yabancı dil kurallarının kullanımına daha fazla yer verilir. Bu durum, birey için bir aşağılanma durumuna dönüşebilir. Bireyin kendisinin dikkatsiz ve özensiz tavrıyla başlayan bu süreç, daha da büyüyerek toplumsal bir duyguya dönüşebilir ve dilde aşağılık duygusunun yerleşmesine kapı aralayabilir.

İnsan, anlaşılmaya ihtiyaç duyan sosyal bir varlık olduğundan toplumdaki bağımsız hareket edemez ve topluma ayak uydurmak zorunda kalır. Sosyal durumu ve eğitim düzeyi bakımından iyi bir konuma sahip olan, çok para kazanan iş verenlerin, kendilerine göre daha az kazanç elde eden, eğitim ve sosyal düzeyi düşük olan meslektaşlarına karşı toplumda daha baskın bir konumu vardır. Güçlü görünen, iyi kazanan ve saygınlığı olan bu kişiler örnek alınır, onların eylemleri ve söylemleri taklit edilir. Örneğin iş ilanlarında “part taym (part time)” ifadesine sıklıkla yer verilir. Türkçede “yarım gün, kısmi zamanlı” ifadeleriyle karşılığı bulunan “part taym (part time)” ifadesi yerine Türkçesinin kullanılmaması düşündürücüdür. Okur yazarlık düzeyi ve sosyal durumu bakımından “part taym (part time)” ifadesini günlük dil kullanımında kolay kolay kullanmayacak bir

ayakkabıcının, bir fırıncının, lastikçinin, kısaca herhangi bir esnafın, yanında çalıştırmak istediği bir kimseyi işe almadan önce “Part time çalışacak eleman aranıyor.” cümlesiyle ilan vermesinin altında toplumdun dışlanmama duygusunun yattığı, çağını yakalamış bir iş veren olduğu imajını örtük bir şekilde yansıtmayı amaçladığı düşünülebilir. Söz konusu bu esnaf muhatabı ve hedef kitlesi olarak kabul ettiği kişiler tarafından dışlanmamak ve anlaşılabilirlik için böyle bir ilana ihtiyaç duymuş olabilir. Adler’e (2004, s.138) göre, “toplumsal duygu o kadar temel ve önemlidir ki başkalarını düşünme yeteneğimizi diğer insanlar kadar geliştirmiş gibi görünmek için çaba harcarız”. Adler’in görüşü temelinde, esnafın yaşam oyununu toplum kurallarına göre oynadığını ve kullandığı dilin doğru ya da yanlış olduğunu kontrol etmeden, toplumdun hareketle bir kabullenmişlik içerisine girmiş olduğunu söylemek, yerinde bir çıkarım olur. Bu kabullenişlerin artmasıyla yabancı sözcüklere boğulan dile ısrarla Türkçe demek, dilde özentiden ve benliğin güçsüz görülmesinden kaynaklanan bir aşağılanma duygusunun meydana geldiğini görmezden gelmek demektir.

“Hayatın güç problemleri, tehlikeler, acılar, hayal kırıklıkları, endişeler, kayıplar, özellikle sevilen insanların kayıpları, her türlü sosyal zorlamalar, duygusal hâller; korku, acı, ümitsizlik, utanma, utanççılık, sıkıntı vb. gibi iyi bilinen ruh hâlleri daima aşağılık duygusu açısından düşünülmelidir.” (Adler, 2002, s.63). Adler’in sözlerinden de anlaşılacağı üzere insanları yönlendiren onların ruh hâlleridir. Kişinin kendini ifade ederken kullandığı dil, onun ruh hâlini ele verdiği gibi ruh hâli de kullandığı dili anlamayı sağlar. Örneğin, yabancılar tarafından üretilen ve ülkemizdeki insanlar tarafından çokça satın alınan bir güzellik ürünü, kendisiyle birlikte yeni ses ve kelimeleri de “ihraç” ettirerek günlük dil kullanımını derinden etkileyebilir. “İhraç” edilen ses ve kelimeler dilde yer edinmeye başladıkça, bu ses ve kelimeleri kullananlar ile kullanmayanlar arasında ikilemler yaşanabilir. Örneğin “BB” adlı kremi satın almaya giden bir müşteri, satıcıya Türkçe okunuşuyla “BeBe” kremi almak istediğini söylediğinde; satıcı müşteriyi “BiBi” krem diyerek düzeltme gereği duyarsa müşterinin utanma duygusunu tetikleyebilir. Tanımadığı biri tarafından sözü düzeltilen müşterinin yaşayacağı utanma duygusu, onun sonraki alışverişlerinde seçeceği kelime ve sesleri belirleyecek bir aşağılık duygusunun zemini oluşturabilir. Artık, müşterinin “BeBe” telaffuzu yerine “BiBi” telaffuzunu diline yerleştirilmesi kaçınılmaz durum olabilir. Müşteri örneğinde olduğu gibi, günlük dil kullanımında “ihraç” edilen kelime ve sesleri kullanmayan bireyler utanma, anlaşılama, dışlanma, aşağılanma gibi ruh hâllerinde oluşabilecek karmaşayı ortadan kaldırmak ve kullananlarla ortak bir paydada buluşmak için yoğun bir gayret gösterebilirler. Bu durumda iletişimsel düzeyde bir anlaşma ve toplumsal düzeyde bir uzlaşma sağlanırken; dil düzeyinde yerli- yabancı çatışmasına yol açacak yeni bir karmaşa yaşanır.

Alan yazında aşağılık duygusunu konu alan çalışmaların çoğunluğunun psikoloji alanına yönelik olduğu görülmüştür (Akdoğan, 2012; Akdoğan ve Ceyhan, 2014; Ekşi, Sevim ve Kurt, 2016; Karadoğan Doruk ve Savaş, 2017; Canel Çınarbaşı ve Nilüfer, 2019; Selvi, 2018; Derin ve Çetinkaya Yıldız, 2018; Kasapoğlu, 2006). Ancak edebiyat, reklamcılık, sinema gibi alanlarda da yapılan çalışmalar bulunmaktadır (Karadağ, 2015; Akman, 2018; Topçu, 2018). Alan yazındaki bu çalışmalar incelendiğinde aşağılık duygusunun

doğrudan dildeki varlığına ve yansımalarına değinen çalışmaların olmadığı görülmüştür. Bu bakımdan yapılacak olan bu çalışmanın alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, Türkçeye giren ve dil bilimdeki karşılığıyla *ödüncleme* olan yabancı kelimelerin doğrudan alınmasında veya yeni üretilen kavram ve terimlerin tercih edilmemesinde aşağılık duygusunun dil kullanıcılarının dil davranışlarına yansıtıp yansımadığını ve aşağılık duygusunun hangi hâllerde ortaya çıkabileceğini betimlemeye çalışmaktır. Çalışmada Alfred Adler'in *aşğılık kompleksi* ilkelerinden yararlanılarak, bu kompleksin dildeki yansıma alanları ele alınmaya çalışılacaktır. Türkçesi yerine yabancı dildeki kelimelerin kullanımından dolayı umutsuzluk, olumsuz yaşam deneyimleri, benliğin güçsüz görülmesi, değersizlik, işlevsizlik ve özentisi gibi durumların Türkçede aşağılık duygusunu nasıl inşa etmiş olacağı üzerinde durulacaktır.

2. Yöntem

2.1. Araştırma Deseni

Çalışmada, etkileşimsiz nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Etkileşimsiz nitel araştırmada daha çok dokümanlara dayalı veri toplama süreci vardır. Doğrudan ve yüz yüze etkileşim gerektirmeyen durumlar için bu nitel araştırma deseni kullanılır (Khaldi, 2017). Bu çalışmada konuyla ilgili somut örnekler araştırmanın amacı kapsamında yorumlanacağından çalışmanın deseniyle uyumludur.

2.2. Araştırmanın Kapsamı, Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışmanın amacı Türkçeye giren yabancı kelimelerin doğrudan alınmasında veya yeni üretilen kavram ve terimlerin tercih edilmemesinde aşağılık duygusunun dil kullanıcılarının dil davranışlarına yansıtıp yansımadığını ve aşağılık duygusunun hangi hâllerde ortaya çıkabileceğini betimlemeye çalışmaktır. Bu amaç doğrultusunda dil kullanımında sıkça karşılaşılan somut örnekler tespit edilerek bu örneklerin aşağılık duygusuyla bir bağlantısı olup olmadığı yorumlanmaya çalışılmıştır. Verileri toplamak ve analiz etmek için günlük dilde sıkça kullanılan örnekler bir araya getirilmiştir. Bu örnekler, aralarındaki benzerlik ve farklılıklar dikkate alınarak gruplandırılmış; aşağılık duygusunun kaynağını oluşturan alt duygu ve durumlarla karşılaştırılarak değerlendirilmiştir. Verilerin betimlenmesinde ise Adler'in aşağılık duygusuyla ilgili görüşleri temel alınmış ve "*özentisi, işlevsizlik, değersizlik, olumsuz yaşam deneyimleri, benliğin güçsüz görülmesi*" alt başlıklarına göre değerlendirme yapılmıştır.

2.3. Araştırmanın Etiği

Araştırmanın gerçekleştirilmesine yönelik gerekli izinler, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'ndan 09.10.2020 tarihli ve 96769085-050.99 sayılı etik kurul belgesiyle alınmıştır.

3. Bulgular

3.1. Özenti

İnsan sosyal bir varlıktır. Bu sosyalliğin vermiş olduğu ait olma duygusu hep vardır. İnsan bir gruba, bir aileye, bir sınıfa, vb. ait olduğunu daima hisseder. Ait olma duygusu en iyi akran gruplarında gözlemlenir. Bireyler yaşlılarıyla daha çok ortak paylaşımlarda bulunarak bir iletişim ağı geliştirirler. Özellikle genç akran gruplarındaki iletişim dili gruba ait özel bir boyuta indirgenebilir. Birbirlerine hitap biçimleri, takma ad kullanmaları, sözcüklere sıkıştırdıkları anısal olaylar gruba özgü bir dil ortaya çıkarır. Kızların birbirine “sista”, erkeklerin “bro” demesi, dizi karakterlerine özenerek kendilerine “reis, usta, bad boy” gibi hitap biçimleri bulmaları örnek olarak söylenebilir. Grupta oluşan özel iletişim, bireylere bir gruba dâhil olduğunu hissettirir ve rahatlatır. Bir gruba ait olmayan bireyler var olan gruplara katılmak için grubu gözlemler ve onları taklit etme çabasına girer. Adler’in deyişiyle, “amaçsız hareket yoktur” ve özenti en çok bu gruplar arasında ortaya çıkar.

Özenti sözcüğü Türk Dil Kurumu (TDK) Güncel Sözlük’te “beğendiği bir durumda olma, beğendiği şeye benzeme çabası” (2020) şeklinde tanımlanmaktadır. Televizyonun yanı sıra genel ağ kullanımının yaygınlaşması insanların birçok ülkenin kültürüne ulaşmasını daha kolay hâle getirmiştir. Örneğin yabancı müzik ve filmler aracılığıyla insanlar yeni yeni kültürlerle, kelimelerle ve insan tipleriyle karşılaşır. Özindikleri bu insanlar gibi giyinmeye, davranmaya, konuşmaya hatta düşünmeye başlarlar.

Özentiye bağlı olarak en çok değişen şeylerin başında dil gelir. Örneğin “ay dont, ben şok, trollemek, okey, stalklamak, bye, the end, omg” gibi kullanımlar diziler ve sosyal medya ile daha da yaygınlaşmıştır. Özentiye bağlı bu tercihlerin altında çoğunlukla diğer insanlardan farklı olma isteği, yani bir tür aşağılık duygusu yatmaktadır. Ancak özentiye bağlı bu konuşma ve yazma biçimleri dilin standart kalıplarını zorlamaktadır (Varışoğlu, 2019). Özentiyle dile sokulmaya çalışılan yeni kullanım biçimleri özensiz bir dil yaratmaktan başka bir şey değildir.

3.2. İşlevsizlik

Dil, kullanıldığı ölçüde canlı ve işlektir. Dilin işlevsel olması, yani dil kullanıcılarının işlerini kolaylaştırması çoğunlukla tercih sebebidir. İngilizcenin dünya dili olduğu algısının tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de kabul edilmeye başlanmasıyla Türkçenin pek çok alanda iş göremediği, eğitim, tıp, siyaset, hukuk, ticaret gibi pek çok alanda işlevsiz kaldığı algısı yerleştirilmeye çalışılmaktadır. Örneğin iş dünyasında şirketlerin temel şartları arasında yabancı bir dili -çoğunlukla İngilizceyi- iyi bilmek şartı varken ana dilini çok iyi kullanmak şartına yer verilmez. İş dünyasında “plaza dili” tabirinin oluşmasında bu süreç etkilidir. Türkçe konuştuklarını sanan şirket çalışanlarının “puş (push) etmek, davn (down) olmak, çek (check) etmek, sıtart (start) vermek, ban (ban) etmek” gibi yarı Türkçe yarı İngilizce bir dil ile ne kadar yapmacık ve anlaşılmasız bir dil kullandıklarını gözlemlemek hiç de zor değildir. Sözde “plaza dili”ni kullananların temel amacı, uzman ve bilgili görünmek, toplumdaki diğer insanlardan farklı ve daha üst bir konumda bulunulduğunu göstermek ve yabancı dil bilgisinin seviyesini kanıtlamak çabasıdır.

Baskın bir birinci dil ile baskın bir ikinci dil bilen ve konuşan bireylerin zaman zaman iki dilin yapılarını birbirine yaklaştırarak yapma dil oluşturdukları hatta sanat, edebiyat, siyaset gibi alanlarda bu yapma dilden yararlandıkları bilinmektedir. Almanya’da yaşayan göçmen Türklerin üçüncü nesil çocukları arasında yaygın olarak kullanılan ve adına *Kanakça* (Nakiboğlu, 2015) denilen Almanca ve Türkçe karışımı olan yapma bir dil bu bağlamda örnek olarak verilebilir. Kanakça konuşan bireyler iki baskın dil arasında seçim yapmada zorlandıkları durum ve bağlamlarda yapma dile başvurmaktadırlar. Ancak Türkiye’de yaşayan ve Türkçeden başka bir dile ihtiyaç duyulmayan bir ortamda bulunan bireylerin Türkçe- İngilizce karışımı yapma bir dil oluşturma çabaları iki dilli olan Almanya’da yaşayan Türklerin çabalarından farklıdır. İngilizce- Türkçe bu yapma dili kullanan bireylerin en basit gerekçeleri Türkçenin iş dünyasında işlevsiz kaldığı, sorunları çözmeye yetmediği savıdır. İş dünyasında kendine yer bulmaya çalışan bir birey bu dili kullanmadığı takdirde dışlanmışlık, yetersizlik ve işe yaramazlık duygusu yaşamaktan endişe ettiği için yapma dile özenmektedir. Bir kısmı kendi diline zarar verdiğini bilmesine rağmen bu yapma dilden vazgeçmemekte; bir kısmı ise farkında olmadan kendi diline karşı bir aşağılık duygusu geliştirmekte ve diğer dilleri yüceltmektedir.

Dilin işlevini yerine getiremediği görüşünün yaygın olduğu alanlardan biri de tıptır. Genellikle bilimsel terimlerden yararlanarak konuşmalarını sürdüren bir doktorun hastası tarafından anlaşılabilmesi bunun bir sonucudur. Örneğin toplumda mide yanması olarak bilinen hastalığa ısrarla “reflü”, baş dönmesine “vertigo”, sivilceye “akne” denilmesi doktor ile hasta arasındaki iletişim dilini zorlaştırmaktadır. Doktor, hastaya “Baş dönmeniz var” dediğinde, hastanın “Bunu ben de biliyorum” gibi bir tepkiyle tatmin olmaması, doktorun alanıyla ilgili bilgisiz görünme kaygısı, doktorun hastaya karşı sosyal konumunu hissettirmek istemesi gibi farklı sebeplerden ötürü yabancı kelime olan “vertigo” kelimesi tercih edilebilmektedir. Hangi sebeple olursa olsun, doktorun tercih ettiği dil, aşağılık duygusunun doğal bir sonucu olan dilin işlevsiz olduğu düşüncesinden kaynaklanmaktadır.

3.3. Değersizlik

Dil bilim anlayışına göre dil olmadan nesnelere var olamaz. Nesnelere adlandırılmadan yani kavram alanı çizilmeden anlamlandırılmaz. Başka bir ifadeyle adlandırılan her nesnenin sahip olduğu bir anlamı vardır. Anlam ile bir arada ele alınan temel kavramlardan biri değer kavramıdır. En genel tanımıyla değerler, kelimelere yüklenen anlamlardır. Değerler, insanların eylemlerinden bağımsız yorumlanamaz. “Kimileri olup bitenlere değer atfederek ancak kendi kişisel dünyalarına anlam katarken, kimileri de insanın özelliklerini oluşturan etkinlikleri, amaçlarına uygun biçimde gerçekleştirerek dünyaya anlam katarlar” (Tepe, 2009, s.3). Bu bağlamda, kelimelerin temsil ettiği değerler, toplum tarafından oluşturulan biçimlendirmelerdir.

Kelimeler toplumda kullanıldıkça, bireylerin anılarında yer buldukça duygu ve değer yüklenir. “Her dil, taşıdığı kültürde yaratılan bilgileri, değerleri ve değersizlikleri biriktirir, gelecek kuşaklara aktarır” (Kula, 2012, s.12). Bu yönüyle dil, toplumsal bir olgudur.

Dili konuşanların ait oldukları toplumsal katmanlara göre kullanılan dil de farklılaşır. Toplumsal katmanları oluşturan bireylerin duygu, bilgi, düşünce ve değerleri kullandıkları dili şekillendirir. Bu bireylerin değerli ya da değersiz buldukları şeyler dil kullanımalarında da gözlemlenebilir. Ancak bazen toplumsal aidiyet, bireyin bireysel beğeni ve tercihlerinin önüne geçerek ya da bunu tamamen yok ederek, birey üzerinde, aidiyet duyulan tabakanın beğeni ve tercihlerini ön plana çıkarabilir. Toplumsal tabakada önemli, değerli hatta kutsal sayılan her şeyi birey kabullenir. Aykırı bir davranış veya düşünce geliştirdiğinde dışlanmak, yok sayılmak, ayıplanmak, azarlanmak gibi olumsuz bir durumla karşılaşacağı endişesiyle bu tabakanın kendine sunduğu “değer yargıları”nı sorgulamadan kabul edebilir. Bu bağlamda kullanacağı dili de bu tabakaya göre seçer. Örneğin, “Tanrı” sözcüğünün kullanılmasını günah sayan birinin “Allah” sözcüğü yerine “Tanrı” sözcüğünü kullananlara karşı ön yargıyla yaklaşması, bu bireyi yetiştiren sosyal çevrenin sözcük algısıyla ilgili bir durumdur. Sözcük anlamı bakımından birbirinin yerine kullanılacak bu iki sözcükten hangisinin tercih edileceğini toplumsal değer yargısı belirlemektedir. Bu örnek, inanç temelinde bireysel bir saygı ve hassasiyet olarak yorumlanırsa herhangi bir sorun teşkil etmez. Ancak bireyin tercihinin altında yatan sebep Türkçeye karşı Arapçaya atfedilen kutsiyet veya üstünlük algısı ise bu noktada dile karşı geliştirilen bir aşağılık duygusundan söz etmek mümkün olabilir. Benzer durumun Osmanlı Türkçesi döneminde kullanılıp günümüzde kullanılmayan kelimeler için de söz konusu olduğu örnekler vardır. Örneğin, “sual- soru, tensip- onay” gibi. Ancak burada şu ayrımı yapmak gerekir. Toplumda kabul gören ve insanların anılarıyla, tecrübe ve yaşantılarıyla zenginleşip yan anlamlar kazanan yani değerler yüklenen “hayat, millet, nesil” gibi kelimeler kültürün içerisinde varlıklarını kabul ettirmişlerdir. Toplumda kabul görmüş kelimeler değerlidir. Fakat toplum tarafından benimsenen ve yaygın bir biçimde kullanılmaya başlanan “soru, onay” gibi Türkçe kelimeler yerine ısrarla “sual, tensip” gibi karşılıklarını kullanmaya özen göstermek, tarihsel ve siyasal sebeplerin yarattığı maksatlı davranışlardır ve eskiye karşı yeniye değersiz kılmak demektir.

Değersizlik algısının örneklerini Türkçenin Batı dilleri karşısında da yaşayabildiğini görebiliriz. Örneğin, süsleme yerine “dekorasyon”, hoş koku yerine “aroma”, belgeç yerine “faks” gibi kelimelerin tercih edildiği görülür. Sosyal bağlamda süsleme denildiğinde “dekorasyon” sözcüğünün anlamını tam olarak karşılamadığı için değersiz sayıldığı ve kullanılmadığı söylenir. Benzer gerekçeler diğer sözcükler için de geçerlidir. Özellikle günlük hayatta sosyal medyanın kullanımının artmasıyla “layk (like= beğenmek)”, “dislayk (dislike= beğenmemek)”, “sitori (story= hikâye oluşturmak) atmak”, “favlamak (beğenmek)” gibi yabancı kelimeler, kullanıldığı ortamlar ve bağlamlar açısından daha değerli ve kullanışlı kabul edilmektedir.

İnsanlar dile giren yabancı kelimeleri sosyal duygu bağlamında şekillendirip, kelimelerin anlam değerlerini belirlerler. Yabancı kelimelere yüklenen değerler belirlenen bağlam içerisinde kullanılmaya başlandığında Türkçe karşılıkları göz ardı edilir. Çünkü toplum düzeyinde kabul görmüş kelimelerin bağlamını değiştirmek çok güç olacaktır. Türkçe kelimeler için yeni bir bağlam oluşturmak gerekecektir. Ancak yabancı kelimelerin karşıladığı anlam değeri için Türkçe kelimeler getirilse dahi aynı değeri karşıla-

mayacaktır. Bu noktada önemli olan şey yeni tanışılan kelimelerin dilde ve kültürde yer edinmesine, yaşanmışlıkla anlam ve değer kazanmasına izin vermemektir.

3.4. Olumsuz Yaşam Deneyimleri

Bireyler yaşadıkları deneyimler ölçüsünde hayatlarını sürdürürler. “Birçok insan yaşamlarını başından sonuna iyi veya kötü tek deneyim olarak görürler ve kendilerini bundan dolayı sömürürler. Böyle bir insan birkaç kötü deneyimi peş peşe yaşadıysa, ona göre yaşam kötüdür” (Dyner, 2000, s.201). Kimi zaman olumlu kimi zaman olumsuz deneyimler insanların duygu ve düşünceleri üzerinde etkilidir ve onların tüm hayatına yön verir.

Kullanılan kelimeler yaşanmış olaylardan kalan dipnotlardır, denilebilir. Özellikle insanların olumsuz deneyimleri ya da bu gibi deneyimleri yaşama korkusu dil kullanımına da yansır. İnsanlar olumsuz deneyimleriyle ya da yaşayabilecekleri korkuyla bireysel dil kullanımlarını şekillendirirler.

Örneğin futbol konusunun konuşulduğu bir arkadaş grubu içerisinde; konuyla ilgili hiç bilgisi bulunmayan birinin futbol terimlerinin anlamını bilmeden sohbetle eşlik etmeye çalışması ve konuyu bilmediğinin anlaşılmasıyla komik duruma düşmesi olumsuz bir deneyimdir. Bu kişi böyle bir deneyimden sonra futbola ilgili sohbetlerden kaçabileceği gibi futbol sohbetlerinde yer alması durumunda bilgisiz olduğu anlaşılmasın diye duyduğu birtakım kelime veya ifadeyi kullanmaya çalışabilir. Bu durum kişinin olumsuz bir deneyimden kaynaklanan aşağılanma duygusunun yansımasıdır.

3.5. Benliğin Gücsüz Görülmesi

Benlik kavramı “bir kimsenin öz varlığı, kişiliği, onu kendisi yapan şey, kendilik, şahsiyet” (TDK Güncel Sözlük, 2020) şeklinde tanımlanır. Toplumun eğilimlerine uyum, bireyin sosyal ortamlarda saygın duruma gelmesi, benliğini güçlendirmesi ve özgüvenini artırması için önemlidir. Kişinin toplumdaki konumu benliğini etkileyen bir faktördür. Benliliğini güçlendirmek isteyen bireyler sosyal seviyelerini de yükseltmek isterler. Toplumda kendini önemli biri olarak gördüğü ölçüde bireyin özgüveni gelişir ve sosyal duygusu güçlenir. Örneğin bulunduğu sosyal tabakadan daha üst sınıfa giren bir kişinin giyimine ve konuşmasına özen göstermesi bu sebeptir. Ancak benliği güçlendirme çabası, sosyal duygusu zayıf olan bireylerin aşağılık duygularıyla birleşirse sorunlar oluşmaya başlar. Bir önceki örnekte olduğu gibi kişinin üst sınıfa girme veya kendini bu sınıfta kabul ettirme girişimleri sırasında kendi söz varlığında hiç bulunmayan ve sadece bulunduğu ortama göre seçilen dil kullanımı ve konuşma biçimleri bir aşağılık duygusu belirtisidir. Kendini kültürlü, çok bilgili ve aydın gösterme çabalarının benliğini güçlendirdiğini düşünmesi birey açısından yanıltıcıdır.

İnsanoğlunun doğasında gelişmek, büyümek, değişmek ve yenilenmek arzusu daima vardır. Bunun neticesinde herkesin yaptığından farklı olma yapmak; yaratıcı, seçkin ve saygın olmak yani sıradan olmamak pek çok kişinin isteyeceği bir durumdur. Dilini özenle kullanmak, kavramları titizlikle seçmek, anlamlara dikkat etmek de bu arzunun

bir yansıması olmalıdır. Benliğini güçlü gören bir kişinin dil bilincinin yüksek olması beklenir. Şensoy'un (2006) verdiği bir örnekte bu durumun tam tersini görmekteyiz: "Gazetelerdeki, ukalalık değil de 'çokbilmişlik' diyebileceğimiz yabancı kelime kullanma hastalığı Türkçemizdeki baş ağrılarından biridir. Nedense, güzel Türkçeleri olan sözcüklerin özellikle İngilizceleri, daha az olmakla birlikte Latince ve Fransızcaları da kullanılmaktadır. Bunlar dil bilincinin zayıfladığı ortamlarda ortaya çıkan çokbilmişlerin örnekleridir." Alıntıda da ifade edildiği üzere dildeki 'çokbilmişlik' benlik açısından hastalıklı bir durumdur.

Benliğin güçsüz görüldüğü durumlardan biri de mesleklerin adlandırması konusudur. İnsanlar meslek seçimlerinde ya toplumda saygın olarak görülen meslekleri seçmeye çalışır ya da yapmış oldukları mesleklere saygınlık kazandırmaya çabalarlar. Bu, anlaşılabilir bir durumdur. Örneğin bir iş yerinde temizlik işiyle uğraşan birine "temizlik görevlisi" yerine "hademe/ temizlikçi" denildiğinde tepki gösterebilir. Pazarlama işiyle ilgilenen birine "satış elemanı" yerine "pazarlamacı" denildiğinde rahatsızlık duyabilir. Bir de tamamen yabancı kültürlerin etkisiyle hayatımıza giren çok eskiden beri bildiğimiz ama adını yeni duyduğumuz yeni(!) meslek adları vardır. Örneğin çay/kahve işiyle uğraşan bir kişiye "çaycı/kahveci" denildiğinde kendisine "barista" denilmesini isteyebilir. O kişi için "kahveci" olmak "barista" olmaktan daha aşağı ve benliği aşağılayacak bir durum olarak algılanabilir. Yabancı adın tercih edilmesi ise o kişide sosyal duyguyu yükselten ve yaptığı işe saygınlık katan bir algı oluşturabilir.

3.6. Diğer Bağlamlar

Bazı binalarda "ekzit (exit= çıkış)", "pul (pull=çekiniz)" ve "puş (push= itiniz)" gibi yönlendirme yazıları vardır. Bunların yerine Türkçelerinin niçin kullanılmadığı sorulduğunda çoğunlukla yabancıların Türkçesini anlamadıkları gerekçesi dile getirilir. Ancak günlük hayatta bu binayı yabancı birinin sürekli kullanma ihtimali ile yerli birinin kullanma ihtimali göz önünde bulundurulduğunda önem verilen muhatabın kimler olduğu da ortaya çıkmış olur. Bina sahipleri bir yandan hitap ettikleri toplumsal tabakayı ön plana çıkarmaya yani muhataplarını belirlemeye çalışırken bir yandan da Türkçeye zarar vermektedir. Başka bir deyişle, bu durum günlük hayatta yabancı dile ihtiyaç duymayan sınıfın -Türkçe konuşanların- dışlandığı izlenimini doğurmaktadır.

Bazı reklamlarda kullanılan dil de özensiz ve dile zarar verici olabilir. Sezgin (2004, s.109) televizyonlarda yayınlanan ve yabancı kaynaklardan alınan reklam metinlerinin Türkçeleştirilmeden, olduğu gibi yayınlanmasını eleştirmektedir. Onun "burada dinleyici veya seyirci, o yabancı dili biliyorsa kendine bu reklamın bir ayrıcalık sağladığını düşünerek memnun olmakta, bilmiyorsa çağrıştıran yüksek teknoloji, yüksek uygarlık ve bilimin ulaşılması zor dorukları gibi kavramlar altında ezilmektedir." ifadesi bu durumu örnekleyen başka bir boyuttur. Ayrıca taksilerde "taxi", tuvaletlerde "women/men", marka isimlerinde "Madame Coco, Café Crown, LC Waikiki" ve daha birçok bağlamlarda muhatabı belirlerken dile özensiz davranıldığı açıktır.

Türkçede “doğrudan doğruya, dosdoğru, aktarmasız, dümdüz, düz, dolambaçsız” gibi çok sayıda kelimeyle ifade imkânı bulunan bir anlamı “direkt” (özellikle halk ağzında “direk”) kelimesiyle anlatmaya çalışmak da doğru değildir. “Eş anlamlılık adı altında kullanılan” (Ersoylu, 2009, s.154) ve sözlüklerimize alınan bu tür kelimeler dilimizi zenginleştirmek yerine dilimizin ifade imkânlarını ve inceliklerini yok etmektedir. Ayrıca dile giren yeni kelimeler başka sorunlar da doğurabilir. Özellikle doğru yazılışlarının nasıl olması gerektiği konusunda belirsizlikler yaşanabilir. Aynı örnekten devam edilecek olursa “doğru, dolaşksız, dolambaçsız, doğrudan doğruya, aracısız, dolaysız, duraksız gibi anlamları olan Fransızca ‘direct’ sözcüğünün dışı bir sözcükle kullanılmadığı zaman direk, aksi hâlde direkt olarak okunması” (Atmaca, 2004, s.350) Türkçe konuşanlar için tam bir karmaşadır. Çünkü Türkçe kelimelerde erillik ve dişilik yoktur. Bundan dolayı Türkçe konuşan birisi için “direk” ya da “direkt” ayrımının bir önemi de bulunmaz.

Canlı bir yapı olan dil, ihtiyaç duyduğu hâllerde kendini yeniler ve yeni kelimeler türetir. Ancak farklı dil yapılarını kullanarak oluşturulan türetmeler dili olumsuz etkiler. Türkçedeki türetmelere bakıldığında göze çarpan yabancı yapılar dili bir çıkmaza sokabilir. Örneğin “dokunmatik” kelimesi yarı Türkçe yarı yabancı bir kelimenin birleşmesiyle oluşturulmuş uydurma bir kelimedir. Bu kelime günlük konuşma diline girdiğinde kimse yadırgamayınca dilde bir yaşam alanı oluşturmuştur. Oysa “dokunmatik, multihizmet, ekopaket” gibi karma kelimeler ile “farkmaz, uydurmasyon, simitchi” gibi kullanımlar özensizliğin tam birer örnekleridir.

4. Sonuç

Aşağılık duygusunun dil kullanımındaki yansımalarının ele alındığı bu çalışmada Adler’in aşağılık karmaşası ilkelerine göre bir betimleme yapılmıştır. Dilde özensizlik, dikkatsizlik, bilinçsizlik gibi bireye bağlı duyguların yanında “*özenti, işlevsizlik, değersizlik, olumsuz yaşam deneyimleri, benliğin güçsüz görülmesi*” gibi toplumun genelini kapsayan ve sosyal duygunun etkisiyle gelişen aşağılık duygusunun da yansıma alanlarının olduğu görülmüştür.

İnsanların dil seçimlerinde muhataplarının belirleyici olduğunu söylemek mümkündür. İletişim hâlinde olunan ya da iletişim kurmak istenilen kesime göre dil kullanımı şekillenmektedir. Bir bebeğe seslenirken kullanılan dille bir yetişkine seslenilen dil arasında, bir inşaat alanında kullanılan dille bir üniversite dersinde kullanılan dil arasında, bir hastanede doktorun hastasıyla iletişimde kullandığı dille bilimsel bir toplantıda kullandığı dil arasında farklılık olması normaldir. Bunun gibi örnekler değişik bağlamlara göre çeşitlendirilebilir. Dil kullanımının toplumsal sınıflara göre şekillenmesi sonucunda her grubun kendine özgü dil kullanım biçimleri oluşmaktadır. Bu durum ortak söz varlığının kullanımını daraltmaya, yabancı dillerin etkisiyle sözcük seçiminde özensizliğe ve dikkatsizliğe doğru eğilim gösterirse toplumdaki ortak dilin yaşayan kelime sayısını azaltabilecek sonuçlar doğurabilir. Bunun doğal bir sonucu olarak da dile yönelik yetersizlik söylemi genelleşip toplumsal algıyı olumsuz biçimde etkileyebilir.

Sonuç olarak, dil bir toplumu millet yapan en önemli unsurlardan biridir. Yabancı kelime kullanma tutkusunu her geçen gün dilimizi daha da bozmaktadır. Türkçeye gerçek saygı, ona layık olduğu değeri vermektir. Hatta Ünalın (2002) ifadesiyle “dilimizde karşılığı olduğu hâlde bu kelimelerin Türkçelerinin değil de yabancı olanlarının kullanılması eğer, bilinçsiz ise sorumsuzluğun, bilinçli ise ihanetin göstergesidir.” demek hiç de abartılı olmayacaktır. Nitekim Atatürk, 2 Eylül 1930’da kendi el yazısı ile “Millî his ile dil arasındaki bağ çok kuvvetlidir. Dilin millî ve zengin olması, millî hissin gelişmesinde başlıca müessirdir. Türk dili, dillerin en zenginlerindedir, yeter ki bu dil şuurla işlensin. Ülkelerini, yüksek istiklalini korumasını bilen Türk milleti dilini de yabancı diller boyunduruğundan kurtarmalıdır” diyerek dili, dil kullanıcılarının bilincine ve vicdanına emanet etmiştir. Dili yetersiz, değersiz ve işlevsiz görmek, ona özensiz ve dikkatsiz yaklaşmak, dilinden utanıp başkaları gibi konuşmaya çalışmak aşağılık duygusunun dile yansıma biçimleridir.

Kaynakça

- Adler, A. (2002). *Sosyal duygunun gelişiminde bireysel psikoloji*. (2. Basım). (Çev. H. Özgü). İstanbul: Hayat Yayınları.
- Adler, A. (2004). *İnsan doğası*. (1. Basım). (Çev. A. Tekşen Kapkın). İstanbul: Payel Yayınları.
- Akdoğan, R. (2012). *Adleryen yaklaşıma dayalı grupla psikolojik danışmanın üniversite öğrencilerinin yetersizlik duygusu ve psikolojik belirti düzeylerine etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Akdoğan, R. ve Ceyhan, E. (2014). Adleryen grupla psikolojik danışmanın yetersizlik duygusu ve psikolojik belirtiler üzerindeki etkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(42), 280- 293.
- Akman, İ. (2018). Sılema-I romanında dil, toplum ve tarih. R. İnan ve M. Babacan (Editörler). *Filolojide Akademik Araştırmalar*. Ankara: Gece Kitaplığı, s. 79-94’deki makale.
- Atmaca, N. S. (2004). *Çırpınış*. İstanbul: Toroslu Kitaplığı.
- Atmaca, N. S. (2012). Tıbbi yayım dili olarak Türkçenin kullanımı. *Güncel Gastroenteroloji* 16(21), 178-181.
- Canel Çınarbaş, D. ve Nilüfer, G. (2019). Adler ve Sulloway’ın doğum sırası kuramları ve görgül bulgular ile ilgili bir derleme. *DTCF Dergisi*, 59(1), 125-151.
- Derin, S. and Çetinkaya Yıldız, E. (2018). An Adlerian analysis of “The Kid” movie. *Education and Science*, 43(193), 317-335.
- Dyner, W. (2000). *Kendin olmak ipler kimin elinde*. (Çev. U. Önen). İstanbul: Kuraldışı Yayınları.
- Ekşi, H., Sevim, E. ve Kurt, B. (2016). Psikolojik doğum sırası ile yetersizlik duygusunun yetişkin bağlanma stillerini yordama düzeyinin incelenmesi. *İlköğretim Online*, 15(3), 1054-1065.

- Ersoylu, H. (2009). *Türkiye Türkçesinin çağdaş sorunları üzerine incelemeler*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Ertem, B. (2009). Türkiye-ABD ilişkilerinde Truman doktrini ve Marshall planı. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12 (21), 377-397.
- Karadağ, N. (2015). Frantz Fanon'un aşağılık kompleksi ve öteki olma çabası tanımı ve Leaving Tangier (Tanca'dan Ayrılmak). *Journal of Turkish Studies*, 10(8), 1467-1478.
- Karadoğan Doruk, S. ve Savaş, S. (2017). Benzer sektörde faaliyet gösteren kurumların kuruluş tarihi sıralamasının kurum kültüründe ortaya çıkan yansımaları: Alfred Adler üzerinden coca cola ve pepsi kurumları üzerine bir değerlendirme. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (53), 103-137.
- Kasapoğlu, A. (2006). Kur'an'da hayvan davranışlarına benzetilen insan karakterleri. *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 11(1), 47-75.
- Khaldi, K. (2017). Quantitative, qualitative or mixed research: which research paradigm to use?. *Journal of Educational and Social Research*, 7(2), 15- 24.
- Kula, O. B. (2012). *Dil felsefesi edebiyat kuramı 1*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Nakiboğlu, M. (2015). Almanya'da Türk göçmen kuşların dili: "Kanakça". *Türk Yurdu Dergisi*, 337, 60-64.
- Selvi, K. (2018). Narsisistik kişilik bozukluğunun Adler'in aşağılık ve üstünlük kompleksleri açısından analizi: bir olgu çalışması. *AYNA Klinik Psikoloji Dergisi*, 5(1), 1-20.
- Sezgin, F. (2004). *Türkçede Batı kaynaklı kelimelerin yoğunluğu*. Ankara: TDK Yayınları.
- Şensoy, F. (2006). *Medya ve iletişim yoluyla Türkçeye girmiş yabancı sözcükler*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Edirne: Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Türk Dil Kurumu, (2020). *Güncel Türkçe sözlük*. Ankara: TDK Yayınları.
- Tepe, H. (2009). Değer ve anlam: Değerler anlamlar mıdır?, *Fıls Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, (7), 1-10.
- Topçu, H. (2018). Aşağılık karmaşasına hapsolmuş bir isim: Ahmet Haşim. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi (Sefad)*, 2018 (40), 103-118.
- Ünalın, Ş. (2002). *Dil ve kültür*. Ankara: Gazi Üniversitesi Basımevi.
- Varışoğlu, B. (2018). Türkçe öğretmeni adaylarının konuşma stilleri üzerine cinsiyete dayalı sosyolengüistik bir betimleme. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(1), 343-362.
- Varışoğlu, B. (2019). Gençlerin dil kullanımıyla ilgili sorun odaklı çalışmaların sonuçları üzerine bir değerlendirme. (s.682- 689), *II. Uluslararası Eğitimde ve Kültürde Akademik Çalışmalar Sempozyumu Tam Metin Kitabı*, Ankara: Vize Akademik.